

Чеканська Лариса

аспірант кафедри адміністративного

менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності

Національний університет біоресурсів і природокористування України

м.Київ, Україна

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ФОРМУВАНЬ

Розвиток аграрних інвестиційних процесів є запорукою стабільного й ефективного функціонування сільського господарства і агропромислового виробництва в цілому, забезпечення продовольчої безпеки держави, відродження села, формування прошарку міцних господарників. Одним із напрямів вирішення проблеми збільшення інвестиційних потоків в аграрну сферу економіки є удосконалення методологічних засад визначення інвестиційної привабливості аграрних формувань, що дозволить здійснювати виважену і комплексну оцінку об'єктів інвестування та забезпечить обґрунтоване прийняття інвестиційних рішень.

Інвестиційна привабливість підприємств аграрного сектору являє собою надзвичайно ємне і багатогранне поняття, а її оцінювання – складний процес, методологія і технологія якого надалі розвивається.

Рівень ефективності інвестицій аграрних формувань встановлюється шляхом співставлення ефекту від здійснення інвестицій та витрат інвестиційних ресурсів. Результат здійснення інвестицій аграрних формувань може проявлятися в різноманітних формах.

Джерелами формування ефективності інвестицій аграрних формувань є основні фактори виробництва. В сільському господарстві, поряд з основними засобами та працею, важливу роль відіграє земля, як особливий засіб виробництва. Головною характеристикою землі, що використовується в сільському господарстві є її родючість.

Аграрні формування найчастіше є виробниками сировини, а не придатної для кінцевого споживання продукції. Тому механізм формування ефективності інвестицій у них буде залежати від перерозподілу доходів на всіх етапах створення додаткової вартості. Порушення процесів обміну та перерозподілу між виробниками сільськогосподарської сировини і кінцевих продуктів призвело до того, що інвестиції в перших дуже часто є неефективними, а останні працюють прибутково. Ще більше дану проблему загострило те, що протягом останніх років в умовах вільного обігу капіталу, зовнішні і внутрішні інвестиції спрямовувались у переробні галузі, а в аграрних формувань джерелом інвестицій залишались власні кошти.

Сукупності підходів до оцінки інвестиційного забезпечення аграрних формувань виокремлено в основні блоки: матеріально-ресурсний, ринково-перспективний, результативний.

Матеріально-ресурсний підхід передбачає оцінку інвестиційного забезпечення на основі фактичних даних звітності підприємства. Оцінка ґрунтується на сукупності матеріальних та нематеріальних ресурсів, підконтрольних підприємству. Прикладом такої оцінки виступає витратний підхід до визначення вартості підприємства, що зустрічається в оцінці інвестиційного потенціалу. Недоліком такого підходу до оцінки інвестиційного забезпечення є статичність вихідних даних, а отже, і результатів.

Ринково-перспективний підхід передбачає розрахунок відносних показників під час оцінки інвестиційного забезпечення. Відносні показники розкривають залежності між різними елементами звітності підприємства у різні моменти часу, що дає змогу прослідкувати явище в динаміці. До даного блоку належить «Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій» затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств № 81 від 27 червня 1997 р. на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 25 листопада 1996 р. №1403 (1403-96-п) «Про Положення про реєстр неплатоспроможних підприємств та організацій» для забезпечення єдиного підходу при проведенні

поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій.

Відповідно до згаданої методики аналіз проводиться за такими етапами:

- оцінка фінансового стану об'єкта інвестування;
- визначення вагомості групових та одиничних показників на основі експертних оцінок;
- визначення частки розмаху варіаційної множини;
- визначення ранжируваного значення за кожним показником;
- розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості [3].

До переваг даної методики слід віднести її динамічний характер, ґрунтовність, високу формалізованість. Обробка значної кількості показників звітності дозволяє стверджувати про порівняну точність та обґрунтованість розрахунків, а отже, і цінність результатів для прийняття управлінських рішень.

Разом з ним, із переваг даної методики випливають її недоліки:

- обробка значної бази показників часто призводить до неможливості однозначного висновку, появи суперечливих результатів, що в сучасних умовах національної економіки досить важливо;
- висока формалізованість показників не враховує галузевих особливостей й діяльності об'єкта оцінки, тому дану методику необхідно оптимізувати до визначеного підприємства.

Результативний підхід до оцінки інвестиційного забезпечення об'єднує методи економіко-математичного моделювання та експертних оцінок. Методи результативного підходу часто включають у себе (як етапи у побудові економіко-математичних моделей) статистичні показники із матеріально-ресурсного та ринково-перспективного підходів. Необхідність появи інтегральних методів виникла через недоліки існуючих методик стосовно нових економічних умов та задач управління в умовах невизначеності.

Таким чином, оптимальним, на наш погляд, підходом до оцінки інвестиційного забезпечення аграрних формувань буде одночасне застосування об'єктивних економіко-математичних методів для точності діагностики

потенціалу та суб'єктивного методу експертних оцінок для врахування нематематичних параметрів, які складно або неможливо точно виміряти.

На початковому етапі діагностики інвестиційного забезпечення проводимо аналіз фінансової звітності підприємства. Ґрунтуючись на нормативних вимогах щодо оцінки фінансового стану підприємства, визначають:

- показники майнового стану підприємства;
- показники рентабельності;
- показники фінансової стійкості та платоспроможності підприємства;
- показники ліквідності підприємства;
- показники ділової активності підприємства [3].

З метою адекватного ранжування показників оцінки фінансового стану підприємства пропонується використовувати метод експертних оцінок. Така методика має на меті визначити ступінь впливу кожної групи показників залежно від сфери діяльності підприємства (або підприємств), регіональних особливостей території, де таке підприємство розміщене та інших умов зовнішнього середовища.

Світовий досвід нагромадив значну кількість методів та прийомів інвестиційного аналізу. В умовах ринкової економіки визначення ефективності інвестицій ґрунтуються на відповідних, критеріях і методах. Узагальнення спеціальної літератури [1, 2] дає підстави визначити основні принципи здійснення оцінки ефективності інвестицій:

1. Оцінка ефекту інвестицій на основі показника чистого грошового потоку. При цьому в процесі оцінки (залежно від її цілей) показник чистого грошового потоку може прийматися диференційованим в окремі роки майбутньої експлуатації інвестиційного проекту або як середньорічний.

2. Обов'язкове приведення до теперішньої вартості як обсягу капіталу, що інвестується, так і суми чистого грошового потоку. Обсяг капіталу, що інвестується, приводиться до теперішньої вартості в тому разі, якщо процес інвестування реального проекту здійснюється в кілька етапів згідно з

розробленим бізнес-планом.

3. Вибір диференційованої дисконтної ставки в процесі приведення до теперішньої вартості суми капіталу, що інвестується, і чистого грошового потоку для різних реальних інвестиційних проектів. Окремі інвестиційні проекти різняться як за рівнем ризику, так і за рівнем їх ліквідності. Тому дисконтна ставка поряд із середньо ринковим рівнем відсотка має враховувати у необхідних випадках розмір «премії за ризик» і «премії за втрату ліквідності» за конкретним реальним інвестиційним проектом.

Ураховуючи зазначені принципи в процесі оцінки ефективності реальних інвестиційних проектів найчастіше використовуються такі показники: період окупності, чиста теперішня вартість, внутрішня норма прибутку, індекс дохідності інвестицій.

Отже, для різних суб'єктів і учасників інвестиційної діяльності формування ефекту і витрат буде відрізнятися. Тобто, застосування запропонованих методів забезпечує наскрізний аналіз ефективності інвестицій в сільському господарстві, що охоплює оцінку ефективності окремих об'єктів інвестування (проектний аналіз) і підприємства, групи підприємств і сільського господарства загалом.

Література:

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств / В. Г. Андрійчук ; Київський національний економічний ун-т. - 2. вид., доп. і перероб. - К. : КНЕУ, 2002. - 624 с.

2. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. ІНВЕСТУВАННЯ. – К.: «Каравела», 2008. – 431 с.

3. Про затвердження Методики проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій [Електронний ресурс]: Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.1997 № 81. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97>.